

MODALITĂȚI DE VALORIFICARE A TEXTILELOR: DE LA TRADIȚIONAL LA ECODESIGN

CZU: 745.52

DOI: <https://doi.org/10.52673/18570461.22.4-67.20>Doctorandă, lector universitar **Alina TOCARCIUC**E-mail: alinatocarciuc13@gmail.comORCID: <https://orcid.org/00000000213798651>

Universitatea de Stat din Moldova

Universitatea Tehnică a Moldovei

METHODS OF TEXTILES' VALORIZATION: FROM TRADITIONAL TO ECODESIGN

Summary. In this article, the author aimed to reflect the ways of valorization on traditional textiles at the current stage. The analysis of the degree of implementation of the artistic and technical peculiarities of traditional textiles in new design solutions, led to the identification of these techniques, outlining their theoretical value, and the exemplified projects denote the applicative value of the work. The importance and usefulness of the work is relevant by approaching design solutions (which are exposed to analysis) oriented to eco-design, while the valorization of the artistic values of traditional textiles and the corresponding techniques in this context proves to be optimal.

Keywords: ecological design, textiles, valorization, traditional, innovation, techniques and technologies, interior, promotion, Republic of Moldova, culture, heritage.

Rezumat. Autorul și-a propus drept scop reflectarea modalităților de valorificare a textilelor tradiționale la etapa actuală. Analiza gradului de implementare a particularităților artistice și tehnice ale textilelor tradiționale în soluții noi de design a avut ca urmare identificarea acestor modalități, conturând valoarea lor teoretică, iar proiectele aduse ca exemplu denotă valoarea aplicativă a lucrării. Importanța și utilitatea lucrării se manifestă în abordarea soluțiilor de design, expuse analizei, sub semnul ecodesignului, iar valorificarea valențelor artistice ale textilelor tradiționale și ale tehnicilor corespunzătoare în acest context se dovedește a fi optimă.

Cuvinte-cheie: design ecologic, textile, valorificare, tradițional, inovație, tehnici și tehnologii, interior, promovare, Republica Moldova, cultură, patrimoniu.

INTRODUCERE

Textilele tradiționale de interior, confecționate de artizanii basarabeni, s-au modificat semnificativ pe parcursul secolului al XX-lea, reflectând evoluția progresivă sau regresivă în ce privește sortimentul de țesături, gama de produse textile, expresiile semantice și artistice ale textilelor, tehnologia de producere a acestora, locul de utilizare a textilelor în interiorul locuinței. Situația social-economică și politică a adus de-a lungul secolului al XX-lea schimbări considerabile în societate în toate domeniile de activitate a omului, implicit în viața cotidiană. Pe de o parte, caracteristicile arhitecturale noi ale locuințelor tradiționale au determinat soluțiile artistice și rolul textilelor în interior, pe de altă parte, a apărut producția textilă industrială care a înlocuit tehnologiile textile casnice, adică a substituit îndeletnicirile casnice, având un impact negativ asupra valorilor materiale și spirituale ale culturii tradiționale din Republica Moldova.

În această ordine de idei, studiul abordează subiectul textilelor tradiționale și propune modalități de valorificarea acestora, luând în considerare predi-

lecțiile actuale pentru designul ecologic, pentru produsele ecologice pe care este axată societatea.

Se va opera, pe durata textului, cu noțiunea de *textile*, în special cele tradiționale, aceasta însumând totalitatea de piese textile (covoare, lăicere, mâneșterguri, scoarțe, piese vestimentare și accesorii) lucrate din materii prime naturale (în, cânepă, lână, mătase), prin metode și tehnologii tradiționale, și care sunt în ansamblul lor uzuale în cotidianitate. De asemenea, un alt concept din cercetarea noastră se referă la designul ecologic (ecodesign) [1; 2; 3], care oferă numeroase provocări: de la folosirea în interiorul locuinței (draperii, covoare, piese confecționate din textile biodegradabile) până la utilizarea textilelor reciclabile în confecționarea pieselor vestimentare). Un loc aparte în cercetare revine aspectului aplicativ, și anume implementării în practică a tehnologiilor tradiționale și a inovațiilor în domeniul producerii textilelor, aspect raportat la lecțiile de specialitate și în procesul de elaborare a colecțiilor vestimentare sau a creațiilor textile la ciclul I (licență). Precizăm că mostrele de eco-design prezentate în studiu sunt realizate de autorii

proiectului de licență din cadrul programului de studii Design Vestimentar Industrial, Universitatea Tehnică a Moldovei, coordonator Alina Tocarciuc.

VALORIFICAREA TEXTILELOR TRADIȚIONALE ÎN DESIGNUL ECOLOGIC

Analizând schimbările care au avut loc în interiorul tradițional al casei basarabene, trebuie remarcat faptul că, în secolul al XX-lea (în special, de la mijlocul secolului), construcția locuințelor țărănești a început să difere treptat de cea tradițională ca stil și dimensiune. Interiorul devine din ce în ce mai spațios, iar mobilierul trece printr-o serie de metamorfoze: la începutul secolului al XX-lea apare patul metalic cu plasă, dulapuri, scaune (înlocuind, în mare parte, lavițele), iar schimbările în cauză au influențat particularitățile textilelor tradiționale.

Spre exemplu, pentru acoperirea barelor metalice laterale ale patului se folosesc perdele/draperii, iar acoperământul pernelor se confecționează, deseori, din plasă dantelată. Treptat dispar fețele de masă țesute manual, textilele pentru pat și textilele pentru întreținerea bucătăriei. În primele decenii postbelice, în RSS Moldovenească ideologia de stat urmărea, ca parte a procesului de deznăționalizare, să diminueze valoarea țesăturilor tradiționale, a meșteșugurilor populare de țesere a covoarelor, confecționarea cămășilor cu altăță. Magazinele ambulante propuneau în localitățile basarabene un sortiment larg de produse industriale care, cu timpul, au substituit în mare parte țesăturile tradiționale. Către finele secolului al XX-lea, textilele tradiționale din interiorul casei își pierd menirea și simbolismul de altădată centrat pe semnificații universale. Aceste piese tradiționale revin cu încetul la început de secol XXI în ambianța noastră în vederea salvăării tezaurului cultural tradițional, educației prin și pentru patrimoniu, păstrării identității naționale românești și promovării valorilor autentice.

Dacă pentru începutul secolului al XX-lea în decorul țesăturilor se observă imitarea tehnicilor tradiționale, atunci în a doua jumătate a secolului al XX-lea se constată interpretarea proprietăților structurale și texturale. Astfel, modificările politice și economice au afectat valoarea artistică și culturală a textilelor tradiționale: dispar multe tehnici complexe de țesut, se modifică broderia (comparativ cu broderia netedă predomină cea regulată, în cruce, pentru că executarea acesteia necesită structuri textile mai accentuate, specifice textilelor țesute casnic), au fost simplificate compozițiile decorative, culorile textilelor și ale decorului devin mai stridente (efect al utilizării masive a coloranților artificiali). Aceste schimbări au condus,

într-o anumită măsură, la erodarea tradițiilor, apariția noilor forme de soluții artistice adaptate noilor viziuni estetice. Menționăm că asemenea textile nu au arătat întotdeauna atractive.

Sfârșitul secolului al XX-lea – începutul secolului al XXI-lea reprezintă o perioadă cu o atitudine democratică și avansată în ce privește colectarea, studierea și promovarea valorilor tradiționale, creând, totodată, condiții pentru îmbogățirea arhitecturii, picturii, graficii, designului textilelor cu trăsături stilistice tradiționale. Un impact considerabil în acest sens îl are experiența instituțiilor de învățământ superior, datorită potențialului creativ al personalului calificat de artiști plastici, profesioniști în domeniul designului, dar și studenților care prin creațiile sale au pus o bază solidă pentru formarea și dezvoltarea designului industrial și textil. În primul rând, trebuie remarcate diverse practici de cercetare care vizează identificarea și reconstituirea tehnicilor pe nedrept uitate, a motivelor ornamentale, popularizarea textilelor tradiționale în cadrul disciplinelor de studiu din instituțiile de profil artistic și ingineresc.

În mod generic, specialiștii care sunt implicați în activități de revitalizare și valorificare a tradițiilor textile din Republica Moldova, pot fi împărțiți în câteva grupe:

- *artiști amatori* care creează textile (prosoape, covoare, fețe de masă etc.) în baza propriei experiențe;
- *meșteri populari* (artizanii) care activează în întreprinderi;
- *artiști profesioniști și designeri* care posedă o educație profesională și utilizează arta populară drept sursă de inspirație pentru crearea textilelor de autor.

Perioada actuală este diferită de evoluțiile anterioare în care sfera designului a devenit aproape principala platformă de manifestare a revitalizării tradițiilor textile, în special după 2010, când a fost trasată evident tendința designului ecologic cu propriile expresii etnice. Arhitecții și designerii au fost mereu inspirați de natură: de plasticitatea liniilor și armonia culorilor, de materialele naturale și durabile etc., iar la începutul noului secol situația ecologică din lume a reorientat această atitudine într-o nouă direcție, cunoscută ca design ecologic sau ecodesign.

Ecodesignul reprezintă o anumită poziție de viață – o abordare etică a designului oricărui produs sau obiect și nu denotă un stil, cu anumite trăsături și caracteristici estetice, dar poate fi inerent oricărei soluții stilistice. Ecodesignul este o abordare a creării produselor, obiectelor și serviciilor care acordă o atenție deosebită impactului asupra mediului pe întreg ciclul de viață [4; 5, 6]. Oricât de paradoxal ar părea, dar designul într-o soluție eco nu este principalul aspect,

prioritatea stă în consumul responsabil, conturat de obiectivele ecodesignului, și anume: a) reducerea deșeurilor; b) păstrarea mediului înconjurător curat; c) reducerea consumului resurselor ce nu se regenerează. Aceste obiective se regăsesc, incontestabil, în tradițiile producerii diverselor obiecte (inclusiv textile) de către strămoșii noștri, iar principiile eco-designului conturează importanța revenirii la tradiții într-o nouă formă estetică. Cele din urmă prevăd următoarele: a) *utilizarea materialelor regenerabile*; b) *achiziții longevive*; c) *multifuncționalitate*; d) *economie de resurse energetice*; e) *utilizarea deșeurilor*.

Un exemplu de soluție de design care, cu certitudine, se integrează în domeniul ecodesignului, este proiectul cu titlul în engleză *Ocean Beat* (Oceanul rănit) (foto 1) [7]. Proiectul în cauză abordează problema poluării apelor oceanelor ca fenomen declanșat, în mare parte, de industria modei. Importanța și utilitatea proiectului este accentuată de actualitatea subiectului crizei ecologice și necesitatea de a propaga acest subiect în semn de protest față de societatea de consum și în nevoia de a regândi relația omului cu mediu. Scopul primordial al proiectului este axat pe transpunerea particularităților directe și asociative ale problemei poluării oceanelor prin intermediul mijloacelor vizuale specifice designului vestimentar, într-o colecție din cinci modele vestimentare inedite. Astfel, sunt folosite forme voluminoase și croieli complicate ale vestimentelor, soluționate cromatic similar habitatului acvatic. Folosirea tehnicilor tradiționale de vopsire a materialului și utilizarea plasticului induc ideea de poluare a apelor și reamintesc despre importanța acestora pentru civilizația umană. Colecția este realizată din același material textil, vopsit și utilizat fără deșeuri, accentuând necesitatea reducerii deșeurilor pentru tot ciclul: concept – realizare/producere – post-utilizare. Tânărul designer **Mihai Janu** demonstrează astfel că fiecare om poate contribui la îmbunătățirea sistemelor ecologice, extrem de vitale acum și în viitor, pornind de la valorificarea, protecția și monitorizarea acestora.

Este de menționat fascinația globală pentru motivele etnice, care a determinat dezvoltarea sigură și pertinentă a proiectelor vestimentare cu accentuarea identității naționale prin valorificarea tradițiilor textile. Experiențele demonstrează că tradițiile textile vechi reprezintă o bogată sursă de inspirație în crearea textilelor moderne, iar sistematizarea și structurarea tehnologiilor tradiționale permite diversificarea și buna calitate a proiectelor designerilor autohtoni. În designul textil modern utilizarea caracteristicilor artistice și tehnologice inerente tradițiilor textile ale Republicii Moldova se manifestă prin următoarele:

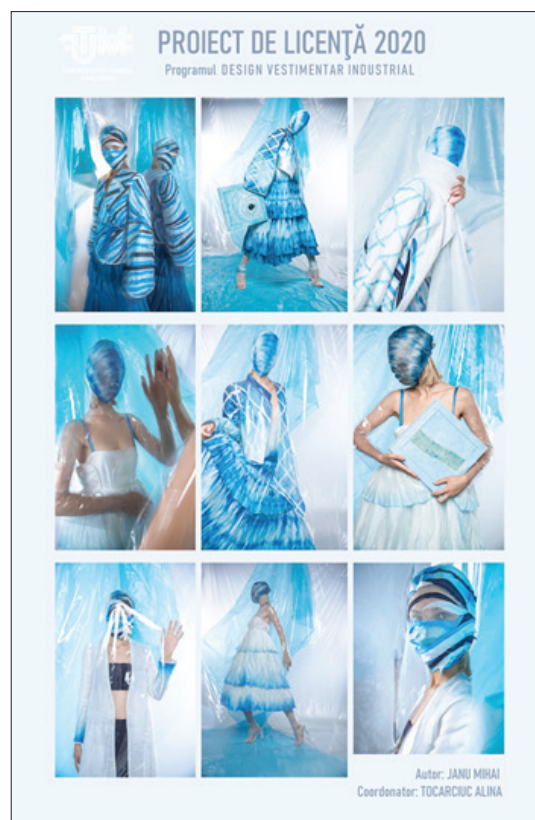

Foto 1. *Ocean beat*, proiect ecodesign, tehnică mixtă.
Autor: Mihai JANU.

- implementarea particularităților de creare a formei tradiționale, a paletei de culori specifice;
- căutarea noilor corelații dintre spațiul arhitectural și textilele de interior;
- introducerea anumitor semne, simboluri proprii artei tradiționale, care sunt studiate și implementate în proiectele textile moderne;
- considerarea caracteristicilor tehnologice ale fabricării textilelor bazate pe motive tradiționale, care devin esențiale în crearea noilor propuneri de design.

Examinând creațiile designului textil de la sfârșitul secolului al XX-lea – începutul secolului al XXI-lea, constatăm prevalarea *principiului „citării”* [8; 9]. Această metodă de activitate creativă păstrează atât mijloacele artistice și compoziționale ale textilelor, cât și cele tehnice și tehnologice de realizare. Citarea este o activitate ce presupune reproducerea întocmai a ceea ce a spus sau a scris cineva. În contextul analizei metodelor de valorificare, principiul de citare este luat în considerare sub aspectul creării textilelor tradiționale autentice, și anume a celor bazate pe surse primare.

Cea mai răspândită metodă de valorificare a tradițiilor textile moștenite constituie principiul „citării”, care solicită de la autor repetarea elementelor tradiționale, deseori, de rând cu principiul „citării”, fiind utilizat și principiul interpretării. Astfel că cele mai va-

loroase mostre de produse textile moderne, realizate de meșteri populari, intră în circuit și devin modele inedite, reprezentative pentru meșteșugul tradițional. Ele tind să păstreze arhetipul artistic, compozițional, simbolic și tehnologic al tradițiilor folosite de strămoșii noștri.

Aplicarea acestui principiu necesită o experiență considerabilă și cunoștințe suficiente despre textilele tradiționale, prezentarea adecvată a unui produs textil tradițional într-un mediu modern. Este necesar să fie determinat locul corect al produsului, cunoscându-i funcționalitatea, scopul și domeniul de aplicare. În unele interioare se regăsesc și azi produse textile tradiționale vechi (prosoape, covoare). Ele reprezintă un „citat” în amenajarea spațiului interior.

Trebuie remarcat faptul că textilele tradiționale folosite actualmente în amenajarea interioarelor arată ca citat separat. În acest sens pot fi exemplificate: prosopul la icoane, prosopul în decorarea meselor sau pereților, de cele mai multe ori utilizate fără încărcătura semantică, evidențiindu-se mai cu seamă ca formă decât conținut; covoarele realizate după modele și tehnologiile tradiționale sunt utilizate în interioarele moderne ca protecție podea și nu pe pereți.

Principiul „citării” este tipic exponatelor muzeale, fiind uneori utilizat în mobilarea interioarelor rezidențiale și în interioare publice: cafenele, restaurante, hoteluri ce adoptă ca stil tematica tradițională.

Principiul reconstrucției denotă acțiunea de a reconstrui, reface, reclădi. În aspectul textilelor tradiționale principiul condiționează păstrarea soluției artistice și compoziționale, a cerințelor de creație, dar în ce privește caracteristicile tehnice și tehnologice permite abaterea de la compoziția materiei prime, a procesului de filare și vopsire, ceea ce admite producerea textilelor în condiții industriale. Tehnicile de decorare și finisare rămân tradiționale.

Reconstrucția textilelor tradiționale are propriile sale caracteristici care se referă, în primul rând, la materiale – acestea trebuie să fie naturale. Această metodă presupune crearea textilelor prin copiere și imitare, păstrând toate calitățile inițiale: materie primă, tehnologiile de producere, tehnicile de prelucrare, motivele ornamentale, structurile compoziționale. Metoda este binevenită în scopuri demonstrative și de studiu în spațiile muzeale.

Principiul interpretării [10] reprezintă un mod personal, o manieră proprie în care un artist interpretează o operă și oferă oportunități mai largi artiștilor și designerilor. Această metodă permite modificarea formei produselor textile, scalarea motivelor ornamentale, formarea compozițiilor metrice și ritmice mai complexe și introducerea soluțiilor cromatice noi.

Ce ține de structurile compoziționale și motivele ornamentale, acestea rămân tradiționale. Caracteristicile tehnice și tehnologice după principiul interpretării pot fi schimbate în funcție de posibilități la etapele de producere, prelucrare sau decorare. Aplicarea principiului necesită nu doar aplicarea cunoștințelor din domeniile tradițiilor textile, dar și un gust rafinat din partea autorului. Generic, principiul interpretării poate fi observat pe tot parcursul secolului al XX-lea, el determinând diversitatea zonală, regională sau locală în funcție de trăsăturilor specifice în procesul de creare, producere sau ornamentarea textilelor tradiționale.

Principiul stilizării constă în interpretarea unui obiect în linii simplificate și caracteristice, în scopul unei prezentări mai clare și mai sugestive sau în vederea unei executări mai ușoare. Este similar interpretării, dar în ceea ce privește structurile compoziționale este fundamental diferit. Structurile compoziționale sunt supuse modificărilor, în special prin dezvoltarea caracterului simetric și static (caracteristic artei populare) la cel asimetric și dinamic, care sporește expresivitatea textilelor.

Principiul stilizării permite crearea sau decorarea produselor textile care nu sunt caracteristice artei populare, de exemplu, paravane pentru interioare, echipamente cu implicarea textilelor, obiecte de design pentru iluminat și obiecte de artă textilă ca formă de auto-exprimare a designerilor.

Astfel, textilele create după unul din principiile menționate, devin un mijloc important în designul modern care se schimbă rapid, absorbind noi idei compoziționale artistice și realizări stilistice și tehnologice inovatoare. Cele mai stabile caracteristici rămân ornamentul și elementele de decor, care dezvăluie cel mai elocvent valoarea artistică a produselor textile tradiționale. În urma analizei creațiilor textile moderne s-au evidențiat cele mai caracteristice mijloace în crearea produselor textile, atât sub aspect artistic și compozițional, cât și al caracteristicilor tehnice și tehnologice (tabelul 1).

Utilizarea motivelor tradiționale în designul textilelor moderne nu identifică din start lucrarea ca pe un obiect modern orientat la valorile tradiționale. În această ordine de idei, motivele tradiționale denotă trăsături destul de extinse, cum tradițiile multor țări posedă, mai mult ori mai puțin, forme și expresii similare, inspirate din natură – motive fitomorfe, zoomorfe, avimorfe, antropomorfe etc. Pentru a întruchipa spiritul vechi al textilelor tradiționale se utilizează materiale naturale texturate. Dar designerii nu doar copiază, ci și interpretează motivele, luând esența din ele și transpunând-o într-o formă modernă neașteptată. Astfel au apărut în formă laconică, dar în

Tabelul 1

Metode de valorificare a textilelor tradiționale

Principiile	Caracteristica aspectelor compoziționale						Caracteristica aspectelor tehnice			
	Forma	Struc-tura compozițională	Motivul orna-mental	Scara, dimensi-unea	Ritma-rea	Culoa-rea	Materia primă	Tehno-logia de produ-cere	Vopsirea	Tehnica de deco-rare
Recon-structură	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează
Citarea	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat
Interpre-tarea	Poate fi modifi-cat	Tradiți-onală/se păstrează	Tradiți-onală/se păstrează	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat
Stilizarea	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Tradiți-onală/se păstrează	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat	Poate fi modifi-cat

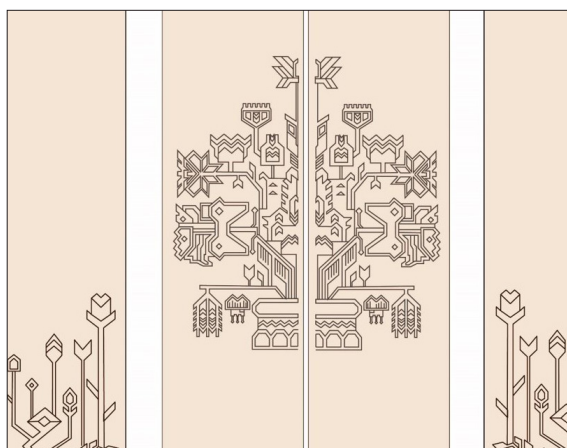
Sursa: elaborat de autor în baza cercetărilor.

același timp generos brodate, modele de textile inedite, precum *Covorul nou* (foto 2), proiect realizat de **Mariana Cotorobai**, studenta programului Arte Decorative (UTM). Lucrarea este o soluție eco prin prisma artei tradiționale, grație motivului *pomul vieții*, a gamei cromatice, materialelor naturale, tehnicilor de lucru, toate transpuse într-un obiect de design modern – panouri panoramice, brodate manual (cu rol funcțional-decorativ).

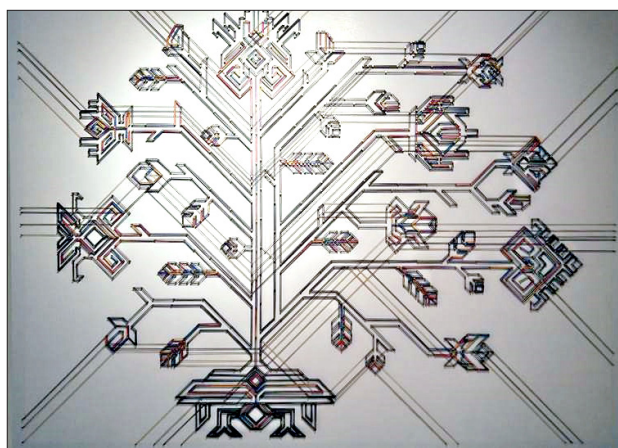
Un exemplu demn de remarcat de valorificare prin stilizare-reconstrucție a valorilor tradiționale în

manieră de ecodesign este proiectul de licență (foto 3) a **Nataliei Vrabie**, studenta programului Arte Decorative, care utilizează tehnica țeserii manuale, vopsitului lânii cu coloranți naturali drept modalitate de a spori valoarea materialelor de tapițat.

Încă un exemplu de valorificare a ornamenticii tradiționale într-o soluție de ecodesign este proiectul de licență al studentei programului Arte Decorative **Mihaela Lefter** (foto 4), care propune soluționare estetic-funcțională a setului de mobilă din metal cu broderia manuală pe plasă metalică.

a)

b)

Foto 2: a) *Covorul nou*, proiect de draperie, tehnica broderie artistică, autor: Mariana COTOROBAI;
b) *Pomul vieții*, proiect de panou, tehnica string art, autor: Irina STOIANOV.

Foto 3. Proiect de textile pentru mobilă, vopsire și țesere tradițională. Autor: Natalia VRABIE.

Foto 4. Proiect de mobilă, broderie pe plasă metalică. Autor: Mihaela LEFTER.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În contextul tendințelor actuale de aplicabilitate a textilelor și ținând cont de importanța aspectului tradițional în cazul proiectelor tematice (etnice) de amenajare a interioarelor cu implicare a textilelor sunt elaborate un șir de recomandări:

- *Respectarea ierarhiei produselor între ele, de la principal spre secundar, subordonarea elementelor într-o compoziție unică (integritatea compozițională).* Dacă proiectul se soluționează după principiul citării sau reconstrucției, este necesar să se determine conexiunile de amplasare a produselor textile cu spațiul, adică trebuie corelate axele compoziționale, structura arhitecturală conform importanței lor în tradițiile seculare. În metode de design mai creative (interpretare sau stilizare) se admite detașarea de cerințele tradiționale și elaborarea propriilor concepte de utilizare a produselor textile.

- *Corelația dintre culoare și dimensiune.* Culoarea într-un interior este elementul unei soluții complexe ce formează și dezvoltă imaginea, stilul. Designerii moderni folosesc cu îndrăzneală o paletă de culori în textile care seamănă asociativ cu un interior tradițional. Dimensiunea și ritmul petelor cromatice, diferite ca mărime și saturație, desemnează o combinație de texturi moderne și tradiționale.

- *Utilizarea adecvată a textilelor tradiționale cu semnificațiile ceremoniale, simbolice.* Textilele cu semnificații simbolice importante urmează să fie folosite conform menirii lor și sub nicio formă nu trebuie utilizate în alte scopuri, iar textilele cu o încărcătură mai puțin simbolică pot fi orientate în alte forme și conținuturi (de decor).

- *Asigurarea echilibrului dintre obiectele cu implicarea textilelor și mediul înconjurător.* La etapa actuală este important ca activitățile de design să țină în vizor problemele de mediu. Ecodesignul oferă o abordare complexă a problemelor de mediu și poate oferi soluții

bazate pe reciclarea materiilor prime pentru producerea de noi obiecte sau materiale, utilizarea materiilor prime ușor degradabile, utilizarea coloranților naturali etc..

- *Păstrarea importanței primordiale a ornamentului.* De cele mai multe ori experimentarea cu materiale, culori, cu dimensiunea ornamentului denotă transformări avansate. Însuși motivul ornamentului rămâne însă o unitate structurală stabilă și implementarea acestuia în textilele moderne necesită anumite cunoștințe și abilități, întrucât fiecare ornament poartă amprenta trecutului, asociată cu istoria, cultura și tradiția. Cel mai dificil lucru este aplicarea ornamentului într-un interior modern, deoarece natura sa vizuală este apropiată de textură și poate să se transforme într-un model de suprafață. Astfel, ornamentul este un instrument puternic în mâinile designerului.

Cercetările/studiile de caz din acest articol au demonstrat că în activitatea designerilor moderni sunt frecvent utilizate motivele tradiționale, în special din patrimoniul textil de pe teritoriul actual al Republicii Moldova. Valorificarea patrimoniului se realizează, de cele mai multe ori, după principiile „citării”, reconstrucției, interpretării și stilizării. S-a constatat că ierarhizarea în plasarea textilelor se observă pe deplin numai în interioarele autentice (metoda reconstrucției și uneori a „citării”). Se remarcă pierderea importanței semiotice a textilelor, care în mod clar se întâlnesc numai în interioare reconstruite, iar interioarele moderne pot conține textile tradiționale autentice sau stilizate în scopuri decorative.

Indiferent de gradul de implementare a particularităților artistice sau tehnologice, soluțiile actuale de design oferă modalități de valorificare a tradițiilor textile drept o cale de cunoaștere a trecutului și perpetuare a meșteșugurilor populare.

BIBLIOGRAFIE

1. Pralea J., Sficlea M., Pop M., Soltuz E., Buraga S. Eco Design. Iași: Artes, 2010.
2. Gondiu M., Vlas-Veveriță L., Barbă V. Aspectul ecologic în procesul de design, [online] http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/9709/Conf_Probleme_actuale_Urbanism_2014_V1_p73-76.pdf?sequence=1 (consultat: 26.08.2022).
3. Pralea Jeni, Soltuz Elena. Eco design in design process, in: Annals of the University of Oradea, Fascicle of Textiles, Leatherwork, [online] https://www.researchgate.net/publication/273768404_Eco_design_in_design_process (consultat: 26.08.2022).
4. Andreescu D. Design ecologic sau poluez, deci exist, [online] https://www.researchgate.net/publication/344429229_DESIGN_ECOLOGIC-POLUEZ_DECI_EXIST. (consultat: 26.08.2022).
5. Sustainable product policy & ecodesign, [online] https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/sustainable-product-policy-ecodesign_en (consultat: 26.08.2022).
6. Ecodesign Directive, [online] <https://www.eceee.org/ecodesign/process/> (consultat: 27.09.2022).
7. "OCEAN BEAT" – o colecție vestimentară creată de un tânăr din Moldova, care atrage atenția asupra poluării apelor oceanice, <https://ecopresa.md/foto-ocean-beat-o-colectie-vestimentara-creata-de-un-tanar-din-moldova-care-atrage-atentia-asupra-poluarii-ape-lor-oceanice/> (consultat: 12.08.2022).
8. Gofman A.B. Moda i lyudi. Novaya teoriya mody i modnogo povedeniya. 3-ye izd. M.: Nauka, 1994. 3-ye izdaniye, SP.: Piter, 2004. 208 p.
9. Bodriyyar ZH. Sistema veshchey/ZH. Bodriyyar, M. Rudomino, 2001.
10. Printsip interpretatsii kak khudozhestvennyy metod v tvorchestve peterburgskikh dizaynerov, [online] <https://kostumologiya.ru/PDF/10IVKL119.pdf>. (consultat: 21.07.2022).

Mihail Statnii. *Așteptarea mamei*, 2002, p., u., 73 × 60 cm.